

Atlarda Vücut Dili

Prof. Dr. Hakan Öztürk

Atlar vücut dilleriyle ne söylemek ister?

- Vücut dili atların iletişimdeki en önemli araçıdır. Atlar hem tüm vücutları hem de vücut bölümleri ile iletişim kurarlar.
- Genel olarak at ne kadar dik, başı yukarıda ve kuyruğu asılı pozisyonda ise o kadar heyecanlı veya uyanıktır.
- Tam terside doğrudur. Yani sakin veya yorgun at başını aşağıda tutar, bazen burnu yere değeri ve kuyruğunu gevşek bir şekilde aşağı sarkıtır.
  - Bunun dışında diğer 3 vücut sinyali:

➤ **Engelleme:** Atlar arasındaki güç kavgaları genellikle ciddi fiziksel kavgalar şeklinde değildir. Engelleme genellikle dominant hayvanca yapılır ve bir tehdit davranışıdır. *“Buraya kadar, daha fazlası olmaz”* anlamına gelir. Dominant at başka bir atın yolunu çapraz şekilde keser. At ya dominatlığı kabul eder ve geri çekilir, kaçar ya da yanından dolaşarak yolu zorlar ve dominatlığı tanımak istemez.

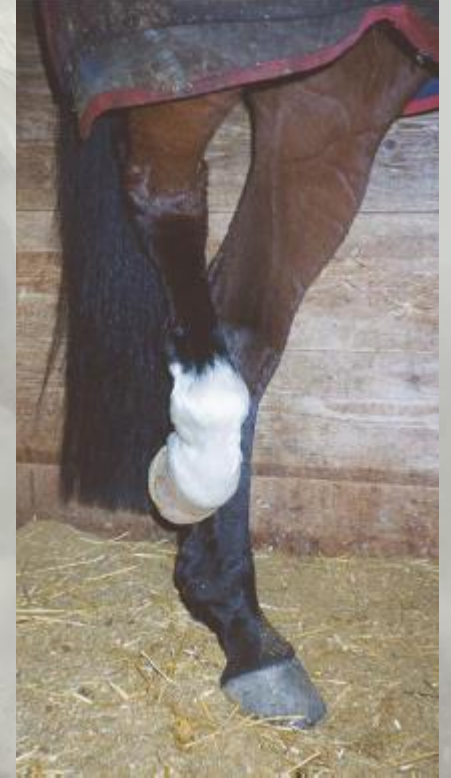
Atlar vücut dilleriyle ne söylemek ister?

- **Omuz atma:** Engellemenin daha ileri aşamasıdır. Dominant at diğer atın üzerine gider ve ona fiziksel temasta bulunarak korkutmak ister. Dominant atın isteği yerine getirilmezse gerçek bir kavga başlayabilir.
- Bir kişi atı yularından tutup götürdüğünde at o kişiyi geçmek ister, ona çarpar. Kişi omzuyla sertçe ata çarpınca at hemen geri çekilir ve şaşkın gözlerle bakar.

➤ **Arka bacakları gösterme:** Bir at başka bir ata arkasını dönüyorsa beni rahat bırak demek istiyordur. Bu savunmaya yönelik bir davranıştır. Rahatsızlık devam ederse hızla çifte atar. Atlar bu davranışı çok iyi tanır ve uygun reaksiyonu gösterir.

Bacaklar ne söyler?

- Atlar tehdit edici davranışlarını bacakları ile ifade ederler. Uyarı dikkate alınmazsa tekme kaçınılmazdır. Yukarı kaldırılan arka bacak tekmenin habercisidir, at rahat bırakılmadığı takdirde tekme vuracaktır.
- Vahşi doğada özgür yaşayan atlarda yeri eşeleme yem arama ve toprağı inceleme amacıyla yapılır. Bokslarda bakılan günümüz atlarında ise hareket özgürlüğünün engellenmesinden kaynaklanan hayal kırıklığı nedeniyledir.
- Ön bacağı kaldırma bir tehdit işaretidir ve genellikle aygırların kavgası sırasında görülür.
- Arka veya ön bacakları yere vurma bir şeyleri protesto etmektir. Rahatsız edilen atlar genellikle bu davranışı sergiler. Örneğin tayı tarafından sürekli rahatsız edilen kısrağ sıklıkla bunu yapar.

Kuyruk ne söyler?

- Tayların kuyruklarını yukarıda tutmaları oyun isteğinin bir göstergesidir.
- Kuyruk ne kadar yukarıda tutulursa at o kadar çevresine duyarlı, aktif ve uyanıktır. Ne kadar aşağıda ise o kadar yorgun, korkmuş veya ağrısı vardır.
- Kuyruk bazen de bilinçli bir şekilde aşağıda tutulur. At güçlü (dominant) bir at görünce kendisinden daha güçsüz ve aşağı pozisyonda olduğunu bildirmek için kuyruğunu aşağıda tutar. Aşırı korku durumunda köpeklerde olduğu gibi kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırır.
- Kuyruğu sallama sinek kovma yanında, özellikle tedirgin ve bir şeylerden hoşnutsuz olan hayvanlarca da sıklıkla yapılır. Sinirli atlarda bazen kuyruk o kadar şiddetli sallanır ki yaralanmalara bile yol açabilir.
- Cinsel olarak uyarılmış atlarda kuyruk yukarıda tutulur. Kısraklar kuyruklarını yukarıda ve hafif yana çekerek tutup, aygıra çiftleşmeye hazır olduğunu bildirir.

Aygır yavaşça kısrağa yaklaşıyor. Kısrağın kuyruk sallaması ve arkasını dönüp bacağına kaldırmasıyla çiftleşmeye hazır olduğunu işaretini veriyor.

Boyun ne söyler?

- Atlarda uzun ve kaslı boyun farklı amaçlar için kullanılır. Bunlardan en önemlileri vücut dengesini koruma, bir diğeri ise kaşınma ve sinek kovma gibi hijyenik ihtiyaçlardır. Ancak iletişim amacıyla kullanımı belki de en önemli görevidir. Atın hoşuna gitmeyen bir şeyler varsa, diğeri bir at veya insanca rahatsız ediliyorsa hoşnutsuzluğunu başını sallayarak belli eder (Sinekleri kovma dışında).
- Meraklı ve bir şeyleri incelemek isteyen at başını arka arkaya defalarca kaldırıp indirir ve bu suretle görme açısını genişleterek ilgili objeyi daha rahat görebilir.

- At başını öne doğru (öndekini hafifçe iteler şekilde) hareket ettiriyorsa ilgiyi kendisine çekmek istiyor demektir. “Hey ben buradayım” anlamına gelir. Bu hareket bir rahatsızlığa veya ağrıya da işaret olabilir.
- At ağız açık şekilde başını öne doğru hareket ettiriyorsa ısırma istiyor demektir. Bu davranış agresif atlarda gözlenir.
- Eğer başını bir şeylerden çeviriyorsa ondan kaçınıyor demektir.

Yüz ifadesi ne söyler?

- Atların vücut dillerinin okunmasında burun delikleri ve dudakların hareketleri çoğu zaman gözden kaçır. Atın burun deliklerini kısması karşısındaki şeyi istemediğini, belirgin şekilde açması heyecanlı veya gergin olduğunu gösterir.
- Bir çok kişi taylarda çiğneme hareketini görmüştür. Tay ağızını açar, dudaklarını geriye çeker, dişlerini göstererek ağızını açıp-kapatır. Tay bu davranışı büyük veya yabancı atlara karşı yapar ve selamlama anlamında olan "*ben daha küçüğüm, bana ne olur bir şey yapma*" der. Genellikle 3 yaşından sonra bu davranış görülmez. Bu davranışın kökeni iyi anlaşılan iki at arasında birbirlerine küçük ısırıklar atarak tımar yapmaya dayanır.
- Yetişkin bir at ağız sıkıca kapalı şekilde dişlerini gösteriyorsa karşısındakine ısırabilirim sinyali veriyordur. Dudakların sıkıca kapalı olması da agresyon veya ağrının işareti olabilir.

Yüz ifadesi ne söyler?

- Şiddetli yorgunluk veya ağrı durumunda gözler kapalıdır. Buna karşın korku ve irkilme durumunda gözler belirgin şekilde açılır. Gözlerin beyazının görünmesi agresyona işarettir.
- Rahat bir atta alt dudak gevşek ve hafifçe aşağı sarkmış şekildedir.

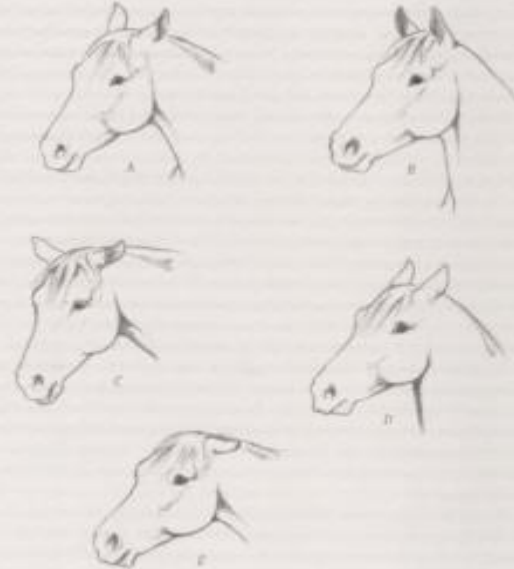
Kulaklar ne söyler?

- Kulaklar 2 işe yarar. İşitme ve ruhsal durum ile ilgili bilgiyi çevreye gönderme. Atın kulakları radar gibidir ve asla sürekli sabit durmaz. Kulaklar sürekli hareket ettirilerek etraftaki en zayıf sesler bile alınmaya çalışılır. Bu sayede vahşi yaşamda hayatta kalma ve av olma tehlikesi önlenmeye çalışılır. Kulaklar işitme dışında atın ruh halini de dışarı yansıtır.
- Atlar insanlara kıyasla çok daha iyi duyabilir. Atlar 25.000 Hertz'e kadar ses frekanslarını duyabilir. İnsanlar ise 20.000 Hertz'e kadar duyabilir, yaşlanmayla işitme yetisi azalır ve yaşlı insanlar sadece 12.000 Hertz'e kadar olan sesleri işitebilir.
- Atlarda kulak hareketlerini kontrol eden 16 kas vardır ve her kulak 180 dereceye kadar döndürülebilir. Bu sayede en hafif sesler bile işitilebilir. İnsanların tolere edebildiği gürültüler atlar için dayanılmaz olabilir ve gürültülü ortamlarda atlar aşırı duyarlılık davranışları sergilerler.

Kulaklar ne söyler?

- Kulaklar atın ruhsal durumunu yansıtan en önemli organlardır. Kulaklar ne kadar dikse atın keyfi o kadar yerinde, ne kadar boyna doğru eğikse o kadar agresiftir. Kulağın genel duruş şekli hafif öne ve dışarıya doğrudur. Bu duruş şekli ile çevredeki sesler en iyi şekilde takip edilir. Alışılmadık bir ses işitilirse kulaklar hemen o yöne döndürülür, gerekli durumlarda baş veya tüm vücutta ilgili yöne çevrilir.
- Uyuklayan atlarda kulaklar yana düşmüş ve açıklığı aşağı doğrudur. Bu durumdaki at gevşemiş ve kendisini rahat hissediyordur. Uyuklamayan atlarda ise bu pozisyon atın yorgun, ilgisiz ve kayıtsız olduğunu gösterir. Bu kulak pozisyonu aynı zamanda hiyerarşik ilişkilerde ve karşısındaki atın dominantlığını kabul ettiğini göstermede de kullanılır. Seksüel kızgınlıktaki kısıraklarda da bu kulak pozisyonu görülür.

- A: İlginç bir şeyler düşünen veya arkasında rahatsız edici bir şey hissedenen at
- B: Ön tarafında ilginç bir şeyler gören at, meraklı ve uyanık
- C: Dinlenme halindeki rahatlamış yada uyuklayan at
- D: Arkaya yönlendirilmiş kulaklar arka tarafta bulunan ilginç bir şeylere işaret eder
- E: Arkaya yatık kulaklar korku ya da agresyona işaret eder

Kulaklar ne söyler?

- Dopingli atlarda kullanılan sakinleştiriciler de yanlara düşük, açıklığı yere doğru olan kulak pozisyonuna yol açar. Çünkü sedatiflerin etkisiyle at kulak kaslarını kontrol etmede zorlanır.

- Koşan bir at kulaklarını geriye doğru biniciye yönlendirir. Böylece biniciden korkup ona itaat ettiğini belli eder. Bu kulak pozisyonu bazen kısıraklarda da görülür. Kısırak dominant aygırı görünce kulaklarını geriye doğru yönlendirir.

- Eğer kulaklar geriye doğru iyice yatırılmışsa at agresif (öfkeli) bir ruh hali içindedir.

Atlarda Koklama Duyusu

- Koku duyusu atlar için oldukça önemlidir. Birbirleri ile ilk kez karşılaşan atlar bariz bir şekilde birbirlerini koklayıp burunlarını birbirlerine temas ettirerek solunum havalarını koklar ve tanışır. Aslında atlardaki bu davranış tanışma anında birbirine kart vizit vermeye benzer. Bedevilerin atlarının burunlarına üfleyerek ata kendilerini tanıttıkları ve sahibi olduklarını öğrettikleri bilinmektedir.
- Yabancı atlara ait dışkıların koklanması atlar tarafından sıklıkla yapılır. Bu sayede daha önceden orada kimin olduğu (tanıdık veya yabancı) anlaşılmaya çalışılır.
- Atlar suyu da koklar ve kokudan evlerinin yollarını bulabilirler. Yine koklayarak yemlerini de seçerler. Kısıraklar taylarını koklayarak tanıyabilirler. Aygırlar ilginç bir koku alınca flehmen davranışı sergiler. Boyunlarını uzatıp, üst dudaklarını kaldırır ve havadaki kokuyu Jakobson organına yönlendirip analiz ederler. Genellikle kızgın bir dişinin kokusunu alan aygırlar bu davranışı gösterir.

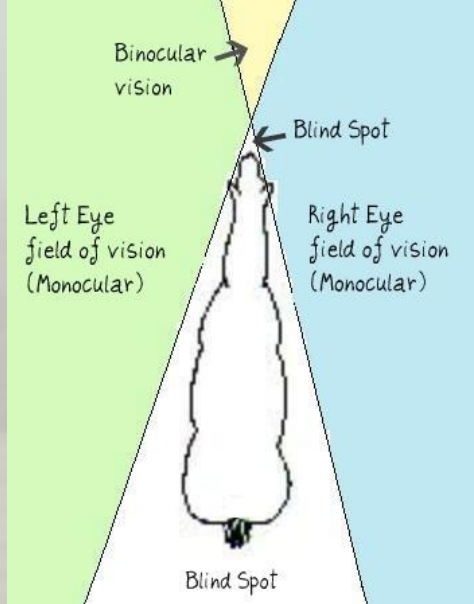
Atlarda Tat Duyusu

- Atlar oldukça hassas bir tat duyusuna sahiptir ve tatlı, tuzlu, ekşi ve aç (bitter) tatlarını algırlar. Ağıza alınan acı yemler genellikle hızla hemen geri çıkarılır. Bununla birlikte insanlara kıyasla tat duyusu ve lezzet anlayışı atlarda farklıdır. İnsanlar için oldukça bitter olan şeyler, atlarca zevkle yenebilir. Atlar tatlı yemleri ve meyveleri oldukça severler.

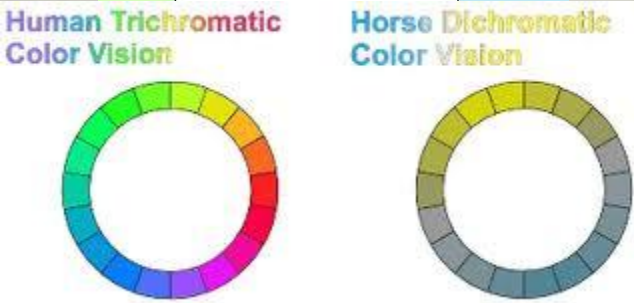
Atlarda Görme Duyusu

- Başın iki yanında bulunan gözler atlara oldukça geniş bir görüş alanı sağlar. Bu alan yaklaşık 340-350 derecedir. Atın tam arkası ve burnunun hemen ön kısmı kör alanı oluşturur.

- Yanda bulunan gözler nedeniyle atlar büyük ölçüde monoküler görür. Derinlik algısının yapıldığı binoküler görüş açısı oldukça dardır(55° - 65°), yani biz insanlar gibi büyük ölçüde üç boyutlu göremezler. Bizlerin tek gözümüzü kapattığımızda olduğu gibi görürler.

- Uzun süre atların renkli görüp-göremediği anlaşılamamıştır. Bugün için atların renkli görebildiği, ancak biz insanlar kadar renkleri iyi göremediği bilinmektedir. Atlar özellikle sarı, yeşil ve maviye reaksiyon göstermekte, kırmızıya daha az yanıt vermektedir.

- Güçlü ışıkta atların göz bebekleri horizontal olarak daralmaktadır. Bilindiği gibi kedilerde vertikal, insanlarda ise yuvarlak şekilde daralıp-genişlemektedir.

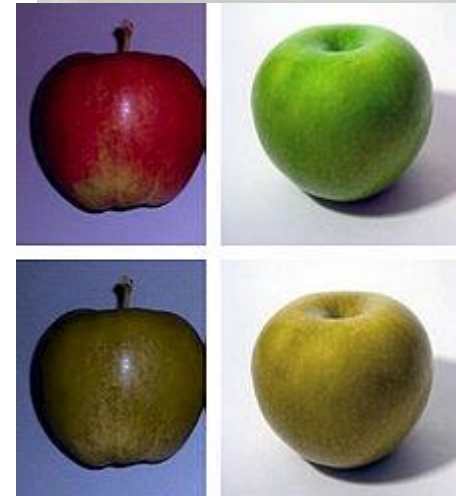

Figure 4. Real life implications of dichromatic color vision for the horse. Two unaltered digital images (A,B) and digitally altered (C,D) forms of the same pictures simulate the dichromatic color vision of the horse. A computer algorithm was used to simulate how each color in the original picture would appear to a dichromatic horse possessing visual pigments with the spectra determined in this study. To more closely approximate the horse's visual experience, the images were also adjusted to take into account the decreased spatial acuity of the horse.

Teşekkürler

